

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/249/2019
Identifikačné číslo spisu:	1116222011
Dátum vydania rozhodnutia:	27.11.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Katarína Slováčková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:1116222011.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého D. U., narodeného XX. C. XXXX, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, so sídlom v Bratislave, Vázovova 7/A, dieťa matky D. P., bytom T., Š. P. XX, zastúpenej JUDr. Pavlom Haškom, advokátom so sídlom v Bratislave, Košická 52, a otca: D. U., bytom T., C. XX, zastúpeného JUDr. Janou Uhrinovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Bezručova 1, o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 3 P 196/2016, o dovolaní matky maloletého proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 27. marca 2019 sp. zn. 20 CoP 148/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 16. októbra 2017 č. k. 3 P 196/2016-85 zveril maloletého D. U. (ďalej len „maloletý“) do osobnej starostlivosti otca; určil, že obaja rodičia sú oprávnení maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok; matke uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého sumou 80,- eur mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci vopred k rukám otca, počnúc novembrom 2017; žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Opravným uznesením z 25. apríla 2018 č. k. 3 P 196/2016-103 súd prvej inštancie opravil zrejme chyby v odôvodnení tohto rozsudku.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 27. marca 2019 sp. zn. 20 CoP 148/2018 odvolanie matky podľa § 386 písm. a/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) ako oneskorene podané odmietol. Dôvodil, že rozsudok súdu prvej inštancie bol matke doručovaný na jej adresu Š. P. XX, T. a matka si v odbernej lehote zásielku neprevzala. Súd prvej inštancie riadne dodržal postup podľa § 106 ods. 1 písm. a/ CSP, t. j. rozsudok bol matke účinne doručený prostredníctvom

fikcie doručenia podľa § 111 ods. 3 CSP dňa 11. januára 2018. Lehota na podanie odvolania proti rozsudku začala matke plynúť nasledujúci deň po doručení, t. j. 12. januára 2018, posledný pätnásť deň lehoty na odvolanie pripadol na deň 26. januára 2018. Matka svoje odvolanie podala osobne do podateľne súdu až 30. mája 2018, teda po uplynutí zákonnej procesnej lehoty. V žiadnom svojom podaní súdu prvej inštancie ani odvolaciemu súdu matka neuviedla inú adresu na doručovanie, ako tú, na ktorú jej doručoval súd všetky písomnosti. Pokiaľ matka v odvolaní tvrdí, že ju jej sestra, ktorá preberala poštu adresovanú jej, o doručení rozsudku neinformovala, odvolací súd uvádza, že rozsudok nebol doručený splnomocnencovi, ale bol doručený matke prostredníctvom fikcie doručenia a toto doručenie treba považovať za účinné. Odvolací súd poukázal na procesný inštitút odpustenia zmeškania lehoty podľa § 122 CSP, ktorý však matka nevyužila a nepožiadala o odpustenie zmeškania lehoty a ani neuviedla žiadne skutočnosti významné pre odpustenie zmeškania lehoty. Odvolací súd uznesením zo 4. septembra 2019 sp. zn. 20 CoP 148/2018 opravil záhlavie svojho uznesenia z 27. marca 2019 v časti označenia čísla konania rozsudku súdu prvej inštancie.

3. Matka maloletého proti uzneseniu odvolacieho súdu podala dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z toho, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práv na spravodlivý súdny proces (§ 420 písm. f/ CSP). Uviedla, že o existencii rozsudku sa dozvedela až v máji 2018 po prevzatí opravného uznesenia, voči ktorému podala v zákonnej lehote odvolanie. Dôvodila, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nesprávne, pretože v odvolaní matky boli uvedené závažné okolnosti, ktoré boli dôvodom pre nariadenie pojednávania, pretože ochrana zdravia dieťaťa a matky je vo všeobecnosti dôležitý verejný záujem a ako taký musí byť preukazovaný tak zo strany štátu, ako aj zo strany súdnych orgánov. Matka maloletého vzhľadom na zložitú rodinnú pomery a zlú finančnú situáciu si v rozhodujúcom čase nemohla dovoliť právne zastúpenie a taktiež nemala vedomosť o možnosti tzv. procesného inštitútu § 122 CSP, ktorý za určitých podmienok umožňuje odpustiť zmeškanú lehotu na podanie odvolania. Žiadala, aby jej dovolací súd dodatočne povolil uplatnenie procesného inštitútu podľa § 122 CSP a odpustil zmeškanú lehotu na podanie odvolania, pretože matke bolo odopreté nielen právo na podanie odvolania v zákonnej lehote, ale aj právo na spravodlivý proces, pretože matka nemala vedomosť ani o pojednávaniach konaných na súde prvej inštancie, keďže jej sestra preberala poštu počas jej pracovného pobytu v Anglicku a pokračovala v tom aj po návrate matky z Anglicka napriek dôraznej žiadosti matky, aby tak nerobila. Poukázala na spolužitie s otcom dieťaťa, ktorý ju opakovane fyzicky napádal, ako i na zdravotný stav maloletého, ktorý trpí hyperkinetickou poruchou správania a je mu odporúčané mať školského asistenta pre zlepšenie fungovania v edukačnom procese, ktorú asistenciu môže plnohodnotne zabezpečiť len matka. Poukázala na nedostatočne zistený skutkový stav, nevykonanie dôkazov potrebných na zistenie rozhodujúcich skutočností. Opakovane dôvodila, že o konaní pojednávani pred súdom prvej inštancie nemala vedomosť a odvolací súd sa obmedzil len na konštatovanie o oneskorení podaní odvolania a nenariadil vo veci pojednávanie. Navrhla, aby dovolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu, ako aj rozsudok súdu prvej inštancie a aby vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Podaním doručeným dovolaciemu súdu 10. júla 2019 matka maloletého oznámila, že otec maloletého sa nachádza v Ú. U. F. H. vo výkone väzby či trestu.

4. K dovolaniu matky sa vyjadril otec maloletého, ktorý uviedol, že z obsahu súdneho spisu nepochybne vyplýva, že matke bol rozsudok doručovaný na jej adresu a matka si ho v odbernej lehote neprevzala. Odvolanie podala po viac ako štyroch mesiacoch od uplynutia lehoty na podanie odvolania. Poukázal na osobitné postavenie dovolania v systéme opravných prostriedkov, ktoré i dovolací súd často zdôrazňuje vo svojich rozhodnutiach. Dodal, že matka vo svojom odvolaní nepožiadala o odpustenie zmeškania lehoty a neuviedla žiadne ospravedlniteľné dôvody zmeškania lehoty. Poukázal na skutkové okolnosti, na správanie sa matky, ktorá neprispievala na bývanie a v máji 2017 odišla zo spoločnej domácnosti a maloletého nechala v starostlivosti otca a jeho tety a len občas došla na návštevu za maloletým a celkom výnimočne si ho vzala k sebe. V apríli 2019 matka vtrhla počas vyučovania do školy, násilím vzala maloletého s tým, že musí ísť k lekárovi a odvtedy ho odmieta otcovi vydať. Nesúhlasil s tvrdením matky, že maloletý je zdravotne postihnutý, je len traumatizovaný zo správania matky. Doplnil, že matka si neplní svoju vyživovaciu povinnosť. Navrhol dovolanie ako nedôvodné odmietnuť.

5. Opatrovník maloletého sa k dovolaniu matky nevyjadril.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v neprospech ktorého bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých. Konanie v tejto veci je od 1. júla 2016 upravené v Civilnom mimosporovom poriadku (ďalej len „CMP“). Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v ustanoveniach § 76 a § 77 obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých; prípustnosť dovolania matky bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. Najvyšší súd už v rozhodnutiach vydaných pred účinnosťou nového civilného procesného kódexu CSP viackrát uviedol (sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014), že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom procese zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie aj podľa novej právnej úpravy nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (napríklad rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 147/2017, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

11. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania z § 420 písm. f/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú túto procesnú vadu, sú: a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu.

12. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn.

IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

13. Pod pojmom „procesný postup“ sa rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor) znemožňujúca účastníkovi realizáciu jeho procesných oprávnení a máriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012).

14. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu zaujala už pred účinnosťou CSP záver, podľa ktorého o znemožnenie realizácie procesných oprávnení účastníka občianskoprávneho konania ide tiež v prípade postupu súdu, ktorý sa z určitého dôvodu odmieta zaoberať meritom veci (odmieta podanie alebo konanie zastaví alebo odvolací súd odmieta odvolanie), hoci procesné predpoklady pre taký postup neboli dané (viď napríklad R 23/1994 a R 4/2003, ale aj rozhodnutie najvyššieho súdu publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 14/1996, prípadne 1 Cdo 41/2000, 2 Cdo 119/2004, 3 Cdo 108/2004, 3 Cdo 231/2008, 4 Cdo 20/2001, 5 Cdo 434/2012, 6 Cdo 107/2012, 7 Cdo 142/2013, 3 Cdo 98/2015).

15. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu treba obdobne za účinnosti CSP dospieť k záveru, že o procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ CSP ide tiež v prípade procesného postupu odvolacieho súdu, ktorý odmieta odvolanie, i keď pre taký procesný postup neboli dané zákonné predpoklady. Dovolací súd preto skúmal, či procesný postup súdov nevykazuje znaky predmetnej vady zmätočnosti.

16. Dovolateľka v podanom dovolaní nespochybňuje skutočnosti a časové údaje, z ktorých vychádzal odvolací súd pri prijímaní záveru o tom, že odvolanie nebolo podané v odvolacej lehote. Tvrdí, že v konaní došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f/ CSP v dôsledku toho, že rozsudok súdu prvej inštancie jej nebol doručený, prevzala ho jej sestra, pričom ona bývala v období od 1. januára 2017 do 30. mája 2018 na adrese T., R. XX a že odvolací súd nevytýčil pojednávanie a nezistil úplne skutkový stav veci.

17. Z obsahu spisu vyplýva, že otec maloletého podal návrh na súd prvej inštancie 20. októbra 2016, ktorý jej bol spolu s uznesením o ustanovení opatrovníka maloletému a s výzvou na vyjadrenie doručený 12. decembra 2016, ktorý príjem písomnosti podpisom potvrdil splnomocnenec. Taktiež i predvolanie a poučenie na termín 16. októbra 2017 prevzal 12. septembra 2017 splnomocnenec. Rozsudok súdu prvej inštancie splnomocnenec neprevzal, ale došlo k náhradnému doručeniu, keď súd prvej inštancie mal lustráciu v Registri obyvateľov preukázanú, že matka maloletého má trvalý pobyt v okrese T. O., T. - C. F. R., Š. P. XX/XXXX.

18. Podľa § 362 ods. 1 CSP sa odvolanie podáva v lehote 15 dní od doručenia rozhodnutia na súde, proti ktorého rozhodnutiu smeruje. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

19. Podľa § 121 ods. 1 až 5 CSP lehota podľa tohto zákona môže byť určená podľa hodín, dní, týždňov, mesiacov a rokov. Do plynutia lehoty určenej podľa dní sa nezapočítava deň, keď nastala skutočnosť určujúca začiatok lehoty. Lehoty určené podľa týždňov, mesiacov alebo rokov sa končia uplynutím toho dňa, ktorý sa svojím označením zhoduje s dňom, keď nastala skutočnosť určujúca začiatok lehoty; ak ho v mesiaci niet, posledným dňom mesiaca. Ak koniec lehoty pripadne na sobotu alebo deň pracovného pokoja, je posledným dňom lehoty najbližší nasledujúci pracovný deň. Lehota je zachovaná, ak sa v posledný deň lehoty urobí úkon na súde alebo sa podanie odovzdá orgánu, ktorý má povinnosť ho doručiť; to platí aj vtedy, ak je podanie urobené elektronickými prostriedkami doručené súdu mimo pracovného času.

20. Podľa § 106 ods. 1 CSP, ak nejde o doručovanie do elektronickej schránky podľa osobitného predpisu, o doručovanie v osobitných prípadoch podľa § 107 ods. 2 a adresát neuviedol inú adresu na

doručovanie, doručuje súd písomnosti a/ fyzickej osobe na adresu evidovanú v Registri obyvateľov Slovenskej republiky alebo adresu miesta pobytu cudzinca na území Slovenskej republiky podľa druhu pobytu cudzinca. Podľa § 106 ods. 2 CSP strana si môže zvoliť zástupcu na doručovanie.

21. Podľa § 111 ods. 1, 2, 3 CSP, do vlastných rúk sa doručuje tak, že adresát potvrdí prijatie písomnosti na potvrdení o doručení; údaje v doručení sa považujú za pravdivé, ak nie je dokázaný opak. Doručenie je verejnou listinou (1). do vlastných rúk sa doručujú písomnosti, pri ktorých tak ustanovuje zákon, a písomnosti, pri ktorých to nariadi súd (2). Ak nemožno doručiť písomnosť na adresu podľa § 106, písomnosť sa považuje dňom vrátenia nedoručenej zásielky za doručenú, a to aj vtedy, ak sa adresát o tom nedozvie (3).

22. Z obsahu spisu vyplýva, že napadnutý rozsudok bol doručovaný v súlade s vyššie citovaným ustanovením § 111 CSP a § 106 ods.1 písm. a/ CSP do vlastných rúk matky maloletého, na adresu evidovanú v Registri obyvateľov Slovenskej republiky, ktorá ho však v odbernej lehote neprevzala. Lehota na podanie odvolania proti uvedenému rozhodnutiu začala matke plynúť deň po fikcii doručenia 11. januára 2018, t. j. dňa 12. januára 2018. Koniec 15-dňovej lehoty na podanie odvolania pripadol na piatok 26. januára 2018. Matka maloletého podala odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie osobne na súde až dňa 30. mája 2018, teda po uplynutí zákonnej lehoty v zmysle § 362 ods. 1 CSP. Z uvedených dôvodov odvolací súd odvolanie matky maloletého proti rozsudku súdu prvej inštancie dôvodne ako oneskorene podané podľa § 386 písm. a/ CSP odmietol.

23. Vychádzajúc z uvedeného najvyšší súd dospel k záveru, že odvolací súd odmietnutím odvolania neznemožnil matke maloletého, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a matka maloletého neopodstatnene uplatnila dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f/ CSP, pričom je irelevantné, že zásielky súdu - návrh, termín pojednávania za matku prevzala jej splnomocnenkyňa. Matka maloletého nespochybnila, že svoju sestru v minulosti splnomocnila na preberanie zásielok.

24. Podľa § 33 ods.1 písm. a/ zákona č. 324/2011 Z. z. o poštových službách adresát má právo na prevzatie dodanej poštovej zásielky a ak nemôže osobne prevziať dodanú poštovú zásielku, určenie osoby, ktorá je splnomocnená ju prevziať pre adresáta.

25. Pokiaľ matka maloletého vytýka nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie, najvyšší súd pripomína, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu považované za vadu konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP (1 Cdo 41/2017, 2 Cdo 232/2017, 3 Cdo 26/2017, 4 Cdo 56/2017, 5 Cdo 90/2017, 7 Cdo 11/2017, 8 Cdo 187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, I. ÚS 219/2019).

26. Pre úplnosť dovolací súd poukazuje na to, že prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f/ CSP nezakladá ani to, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu (prípadne) spočívalo na nesprávnych právnych záveroch, t. j. nesprávnom právnom posúdení veci (porovnaj najmä judikáty R 54/2012 a R 24/2017, ale aj viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 1 Cdo 202/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 94/2017, 4 Cdo 47/2017, 5 Cdo 145/2016, 7 Cdo 113/2017, 8 Cdo 76/2018).

27. Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie matky maloletého preto podľa § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné odmietol.

28. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

29. Záverom dovolací súd k oznámeniu matky, že otec maloletého sa nachádza vo výkone trestu či

väzby uvádza, že v rámci tohto dovolacieho konania, vzhľadom na neprípustnosť dovolania, nie je možné zohľadniť zmenu pomerov. V súlade s § 26 zákona o rodine vzhľadom na zmenu pomerov môže súd prvej inštancie bez návrhu, ale i na návrh matky zmeniť rozhodnutie o výkone rodičovských práv a povinností.

30. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.